

Balog Zoltán

A vallásszabadság napjára¹

Ünneplő Közösség, Mindenki, aki eljött ide, ebbe a templomba!

Azért jöttünk, mert tudjuk, hogy hit nélkül nem lehet élni. Ennek a mondatnak az igazságát nemcsak a templomban, hanem azon kívül is csak kevesen vitatnák. Hit nélkül nem lehet igazi, méltó, emberi az élet. Ám a hit nem csak úgy, magától van, mert a hit Isten ajándéka. És mégis: az embernek az élete során a hitért meg kell fizetnie, harcolnia kell. A hit olyan „jóság”, amelyért nemcsak harcolni kell, hanem ha megharcoltunk érte, akkor gondoskodni is kell róla, táplálni is kell. Talán ezt már többen vitatják. De éppen a tordai országgyűlésnek és az ott hozott nagyszerű törvénynek a sorsa, a története mutatja, hogy, bizony, újra és újra küzdenünk kell. Meg kell küzdeni a hit szabadságáért, a hit igazságáért, a hit megmaradásáért.

Ma erről a legnagyobb kincsről emlékezünk. Ennek a nagy kincsnek a jelentőségét nem szabad alábecsülnünk sem a történelemben, sem a saját személyes életünkben. Ezért illeszkedik szépen a reformáció 500. évfordulójához az az évforduló, amelyre most készülünk. Amikor tegnap elindultam Budapestről, azt kérdezte a miniszterelnök úr: „Miért mész Torockóra, nincs elég hideg Budapesten? Talán nem a 449.-re, hanem inkább a 450.-re kellene odamenni.”

Én azt válaszoltam, hogy egyrészt azért jövök, mert meghívtak, és ezt köszönöm szépen. Másrészt meg majd jövőre is eljövök, ha újra meghívnak. Mert ahogy az igazán nagy ünnepekre, úgy az igazán nagy évfordulókra is készülni kell. Készülni kell a karácsonyra, a húsvétra. Azért van az advent, azért van a nagyhét. Készülni kell a vallásszabadság ünnepére is. És bízom benne, hogy mi együtt, magyarok, a Kárpát-medencében és szerte a világban – merthogy ez úgy alakult, hogy világnemzet vagyunk –, megtaláljuk majd a 450. évforduló 21. századi üzenetét.

Egyszóval, ha már világnemzet vagyunk, akkor együtt ünnepeljük azt, amit Erdély adott a magyarságnak, Torda adott a magyar kereszténységnek, és amit a magyarság adott a világnak. Először is azt kell megállapítanunk, hogy Tordán nem egyszerűen pragmatikus politikai döntés született 1568-ban. Nem csak az a

¹ Elhangzott Tordán, 2017. január 13-án.

felismerés, hogy jobb lenne nem veszekedni, mert a végén még meggyőznek bennünket az ellenfeleink. Inkább viseljük el, hogy a másik másként gondolkodik, mert különben az egymás elleni küzdelemből gyengeség lesz. Milyen sokáig volt ez így Európában! A tordai gyűlés döntése abból a belső meggyőződésből eredt, hogy a hitéről mindenkinek saját magának személyesen szabad, lehet és kell döntenie. Ebből a meggyőződésből mondani azt, hogy „*legyen közöttünk béke*”, valóban mély felismerés, magas gondolat. Mindez olyan korban történt, amikor Magyarországnak és a világnak ezen a táján ezeket az utakat, ezeket a településeket bizony hadjáratok, sarcolások, politikai ellentétek, konfliktusok pusztították, rombolták. Ilyen magasabb rendű gondolatot megfogalmazni és elfogadni – még akkor is, ha később visszavonták –, bizony, különleges ajándék mely nekünk, magyaroknak adatott meg. Voltak, akik meggyőzték a fejedelmet, voltak, akik felül tudtak emelkedni azon, hogy ki lesz és hogy lesz a szuperintendens, a püspök, hogy lesz a birtok, a diplom. Kimondták ezt a gondolatot, és igyekeztek ehhez tartani magukat. Mert nem lehet más hitre kényszeríteni az embert, hanem meg kell adni a gondolat, a lelkiismeret szabadságát.

Milyen hosszú út is ez! A történelemben jön egy új nemzedék, amelyik felismer valamit, aztán elfelejtjük, félretesszük. Újra és újra neki kell futni, hogy eljussunk ezeknek a gondolatoknak az igazságáig. Így van ez a bibliai örökségben is: hány utat kell még megtennünk ahhoz lélekben és a közösségünkben, hogy elérjünk addig az igazságig, amelyet már kétezer évvel ezelőtt megfogalmaztak. És így van ez a vallásszabadsággal is. Ha körülnézünk a világban, akkor látjuk, hogy ez ma legalább annyira időszerű, mint amilyen régen volt, és még nem mindenki érte utol ezt a felismerést, nem mindenki jutott el erre a meggyőződésre. Látszólag mögöttünk van a történelemben, holott feladatként még nagyon sok közösség, nagyon sok ország előtt van ez a gondolat.

És ha már jövőre lesz a 450. évforduló, akkor készülünk egy századikra is. Arra egy kicsit nehezebben. Hadd idézzek néhány gondolatot egy száz évvel ezelőtti dokumentumból: „*Teljes nemzeti szabadság az összes együtt élő népeknek. Minden nép számára a saját nyelvén biztosított oktatás, közigazgatás és ítélkezés, az illető néphez tartozó személyek által. Egyenlő jogok és teljes autonóm vallásszabadság, az állam minden felekezete számára.*” 1918 – románból kellett lefordítani ezeket a gondolatokat, ezeket a gyulafehérvári mondatokat.

Jelképes. Jelképes, hogy együtt fogunk emlékezni erre a két eseményre a következő esztendőben, 2018-ban: a vallásbékére és a gyulafehérvári gyűlésre. És fontos nyilvánvalóvá tennünk, hogy a vallásbékének, a tordai országgyűlés határozatának volt egy „szelleme”, ennek a nyilatkozatnak pedig van „betűje”. Meg kell nézni a jelenünket, hogy mi is valósult meg belőle. Az elmúlt 100 év bebizo-

nyitotta, hogy Erdély múltját nemcsak eltörölni nem lehet, de legyőzni sem. Az itt élő különféle felekezetek, nemzetek, közösségek életének öröksége ez, amely tovább él, megújul, még ha a szívünknek oly sok kedves ügyet emlékké változtatott is a történelem, és még ha annyi kár keletkezett is közösségeink életében.

De élünk és élni akarunk, és ebben bennünket az örökségünk segít. A tordai törvények szellemisége tud nekünk erőt adni ahhoz, hogy megkérdezzük, mi is van a gyulafehérvári nyilatkozat betűjében, itt is és ma is. Akkor, amikor Marosvásárhelyre gondolunk, a római katolikus gimnáziumra, amikor a Székely Mikó Kollégiumra gondolunk, vagy éppen arra, hogyan lehet az, hogy egy ország nem örül annak, amit Csíksomlyón tesznek azok a magyarok, akik itt élnek, ezen a földön. Nincs erre szükség? Nem gazdagság ez inkább? Miért kellett ezt valamilyen rivális gondolatnak tekinteni, holott ez az országot gyarapítja. Mindaz, ami az iskoláinkban történik, mindaz, ami magyar nyelven történik, mindaz, amit tanulunk, mindaz, amiért dolgozunk, gazdagítja azt a világot, amelyben élünk.

Nem könnyű esztendőök jönnek – püspök úr már utalt rá – Európában és a világban. Eljött az ideje – nézzék csak a közép-európai népek egyre erősödő összefogását –, eljött az ideje, hogy rádöbbenjünk közös érdekeinkre, arra, hogyha nem tudunk tisztességesen kiegyezni egymással ezeknek a törvényeknek a szellemében, akkor nem erősödni fogunk, hanem gyengülni. Ha nem állunk ki egymásért, ha nem kötjük meg a magunk méltányos kiegyezését és békéjét, akkor, bizony, bajba kerülhet ez a világ. Merthogy vannak, akik ebben a világban még nem tudják, hogy mit is jelent a hit szabadsága. Igen, ma is meg kell harcolni a hit szabadságáért, és bizony, még Európában is. Rendszerek, államok, hamis ideológiák és bizony, vallások is megpróbálnak még ma is, újra és újra akadályokat gördíteni a szabadság útjába, a hit szabadságának az útjába. Úgy tűnik, nincs még vége a 20. századnak, nincs még vége a 16. századnak sem. Merthogy Európánál föl kell ébrednie erre a gondolatra, fölül kell emelkednie a pártérdekeken, a szűken vett nemzeti érdekeken, és így kell összefognunk.

Olyan hihetetlenül hangzik, de higgyék el, mert így van, napjainkban a kereszténység a legüldözöttebb vallás a világon. Ma szerte a világban száz hitéért megölt mártírból hatvan keresztény. Ezerből meg hatszáz. Tízezreket ölnek meg évente a hitükért, és a megöltek több mint a fele keresztény. Európa hallgat.

Németországban a menekültszállításokon azok a más hitűek üldözik a keresztényeket, akik ide menekültek. Súlyos dokumentációk bizonyítják, hogy egy keresztény országban azok a keresztények, akik oda menekültek, ugyanazoktól szenvednek, akik elől el kellett menekülniük.

És bizony, nagyon sokan hallgatnak ebben az ügyben, akiknek meg kellene szólalniuk. Magyarország a súlyához képest sokkal hangosabban emeli fel a sza-

vát az európai nyilvánosságban, a világ nyilvánosságában. Tavaly megalapítottuk az üldözött keresztények megsegítéséért felelős helyettes államtitkárságot a minisztériumban, hogy felhívjuk rájuk a figyelmet, és valóságosan segítsünk, mert erre nagy szükség van.

A hit jelentőségét nem lehet alábecsülni, és a hit védelmét sem lehet alábecsülni. De azt is tudnunk kell, hogy ez a védelem belülről kezdődik. Mert: ha az ember nem tudja, hogy milyen érték az, amit meg szeretne védeni, és amit meg kell védenie, akkor elgyengül, és úgy gondolja, hogy jó lesz ez másképp is. De ha mi azt gondoljuk, hogy jó lesz ez másképp is, akkor mit fognak gondolni a fiataljaink? Azok, akik ma itt emlékeznek velünk együtt a templomban!

Én azt a hírt hoztam Budapestről, hogy velük vagyunk mindazokkal, akik ezekben az ügyekben nemcsak védekezni szeretnének, hanem erősödni és gyarapodni is, és bízunk benne, hogy bármilyen nehéz a helyzet a világban, ha mi, magyarok összefogunk ebben az ügyben, akkor egyre erősebbek leszünk. Nem először fordul elő a történelemben, a 16. században is előfordult, hogy Erdély ad valamit a magyarságnak. Gazdagítsuk hát egymást kölcsönösen, és akkor igaz lesz az a mondás, amelyet minden keresztény vall: *Soli Deo gloria* – egyedül Istené a dicsőség.

Miénk meg legyen a béke! Köszönöm, hogy meghallgattak!